

14.10.2015

Työelämä – ja tasa-arvovaliokunta 14.10.2015

Kansaneläkelaitoksen lausunto hallituksen esitykseksi valtion talousarvioksi vuodelle 2016 monialaisen yhteispalvelun (TYP) näkökulmasta

Kansaneläkelaitos (Kela) osallistuu työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun (TYP) yhdessä kunnan sekä työ – ja elinkeinotoimistojen kanssa laissa määritellyn yhteistoimintamallin mukaisesti (laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014). Tavoitteena on yhdessä arvioida TYP -verkostojen työttömien palvelutarpeet ja suunnitella heille tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet, jotka edistävät työllistymistä. Kelan tehtävänä on täydentää omalla asiantuntemuksellaan yhdessä tehtävää asiakastyötä ja tarjota työttömille työ – ja toimintakykyä parantavia kuntoutuspalveluja. Lisäksi Kela antaa työttömille tarpeenmukaista muuta etuusneuvontaa ja huolehtii samalla työttömän kuntoutuksen aikaisesta toimeentuloturvasta.

Monialaisessa yhteispalvelussa on tarkoituksena tarjota työttömille valtakunnallisesti yhdenvertaista ja tasalaatuista palvelua. Perusajatus on palvella pitkäaikaistyöttömiä kansalaisia siten, että he saavat tavoitteellista tukea työllistymiseensä ilman ”pompottelua” viranomaisen luukulta toiselle. Yhteistoimintamallissa etuna on se, että työttömän terveys-, sosiaali -, kuntoutus - ja julkisia työvoimapalveluita voidaan limittää sekä ketjuttaa joustavasti ilman haitallisia katkoja. Yhteistoimintamallin hyöty on myös se, että toimijat kommunikoivat reaaliajassa työttömän ja toistensa kanssa. Tällöin vältetään toteuttamasta päällekkäisiä palveluita, jotka pitkittävät työllistymisprosessia, turhauttavat asiakkaita ja lisäävät kustannuksia. Vaikuttavaa on, että kaikki osalliset; työtön ja toimijat sitoutuvat yhteen työllistymissuunnitelmaan, jonka sisältämät palvelut ovat hyvin arvioituja ja perusteltuja.

Kela on osallistunut vuoden 2015 aikana TYP -lain toimeenpanon valmisteluun yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Valmisteluun liittyen työ – ja elinkeinoministeriö teki selvityksen TYP -verkostojen valtakunnallisesta asiakasmäärästä ja profiloii asiakasrakennetta. Selvityksen perusteella monialaisen palvelun tarpeessa olevia työttömiä on yhteensä 87 544. Näistä 22 041 henkilöllä on diagnosoitu ns. työllistymistä rajoittava sairaus tai vamma. Työttömät, joilla on työllistymistä rajoittava diagnoosi, todennäköisesti kuuluvat Kelan kuntoutuksen kohderyhmään. Edellä mainittu tieto osatyökykyisten työttömien määrästä haastaa Kelaa vahvempaan roolin ottoon kuntoutuspalvelujen tarjoajana TYP -toiminnassa.

Kelan näkemyksen mukaan on taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti tärkeää käynnistää heti TYP -asiakkuuden alussa työttömän kuntoutustarpeen arviointi TYP -asiakkuusprosessin mukaisesti. Samalla tulee selvitettäväksi työttömän terveydentila suhteessa kuntoutuksen aloittamiseen. Kartoitujaksolla Kela arvioi myös sen, onko työtön oikealla sosiaalietuudella. On tiedossa, että useat työttömät sairastavat työttömyysetuuden turvin, vaikka heidän oikea etuutensa olisi mahdollisesti sairauspäiväraha. Tällaisen ns. virheellisen etuuden maksaminen kuormittaa esim. kuntien pitkäaikaistyöttömien rahoitusvastuuta. Kelan näkökulmasta myös oikea-aikaisesti aloitettu ammatillinen

POSTIOSOITE

PL 78
00381 Helsinki
Puhelin 020 634 11
Faksi 020 634 3464

KÄYNTIOSOITE

Höyläämötie 1a B
00380 Helsinki
etunimi.sukunimi@kela.fi

kuntoutus ja toimeentuloa turvaava kuntoutusraha vähentävät kuntien painetta taloudellisesti ja helpottavat sekä tukevat osaltaan työllisyyden hoitoa. Kelan mukaan vuoden 2014 ammatillisen kuntoutuksen lainmuutos sekä työvoimahallinnossa tapahtuneet muutokset ovat lisänneet ja selkiyttäneet näiden toimijoiden keskinäistä yhteistyötä, mikä näkyy myös TYP -toiminnassa.

Kela järjestää monialaisessa yhteispalvelussa työttömille ensisijaisesti lakisääteisiä ammatillisen kuntoutuksen palveluja. Lisäksi Kela voi järjestää työ – ja toimintakykyä tukevia harkinnanvaraisia kuntoutuspalveluja siltä osin kuin ne ovat oikea-aikaisia sekä perusteltuja toteuttaa ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä. Kuntoutuspsykoterapian mukaan ottamista tulee myös harkita yhdeksi tutkimuodoksi osana työllistymistä edistävää toimintaa. Palveluita kuten ammatillista kuntoutus selvitystä pyritään hyödyntämään TYP -asiakkuusprosessin alkuvaiheessa kartoitusjaksolla selvittävänä toimenpiteenä ja tueksi työttömän ammatillisen suunnitelman laatimiseksi. Kela huomioi omassa työssään jo muiden toteuttamat selvitykset kuten työttömien terveystarkastukset tai työkyvyn arvioinnit. Koostetut tiedot sairauksista sekä niiden tutkimuksista ja hoidoista hyödynnetään kuntoutustarpeen arvioinnissa, koska tällöin säästytään selvitysten toistolta. Selvitysten ja työttömän tarpeiden perusteella edetään suunnitelmaan, ja siten erilaisiin osatyökyvyttömille suunnattuihin kokeiluihin, työhön valmennuksiin ja koulutuksiin.

TYP -yhteistoimintamallin tavoitteena on tukea työttömän toimijuutta kohti työuria. Monialaisen yhteistoimintamallin arvioidaan tehostavan viranomaistoimintaa sekä jouduttavan asiakkaiden työllistymistä. Kela pitää siten ensiarvoisen tärkeänä, että valtion talousarviossa vuodelle 2016 huomioidaan pitkäaikaistyöttömien tuki ja osatyökykyisten palvelujen turvaaminen.

Kela pitää tärkeänä, että asiakkaille varmistetaan tasavertaiset mahdollisuudet päästä palveluiden piiriin helposti ja läheltä. Siten onkin toivottavaa, että erilaiset organisaatioiden väliset yhteispalvelumuodot olisi koordinoitu paremmin yhteen sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Tällöin voitaisiin hyödyntää enemmän yhteisiä resursseja mm. tilojen, henkilöstön, tietojärjestelmien ja muiden puitteiden osalta. Tämä säästää merkittävästi yhteiskunnan kustannuksia ja samalla palvelujen tarjoaminen näyttäytyy asiakkaille enemmän yhtenä kokonaisuutena.

Elise Kivimäki
Etuusjohtaja

Marjaana Pajunen
Suunnittelija